

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, fakss 67321049, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

21.10.2020

Atzinums Nr. 4-03/19

Par Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāna 2021.-2027. gadam Vides pārskatu

2020. gada 21. septembrī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniegusi plānošanas dokumenta “*Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāna 2021.-2027. gadam*” (turpmāk – Investīciju plāns) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – SIVN) papildināto vides pārskatu (turpmāk – Vides pārskats). SIVN veica un Vides pārskatu sagatavoja SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*” (turpmāk – Izstrādātāja).

Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23. pieci *prim* panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

Šis Biroja atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši Novērtējuma likuma 23. pieci *prim* panta sestās daļas prasībām, vērtējot izraudzītā risinājuma pamatojumu un tā ietekmes uz cilvēku veselību un vidi būtiskumu, un tajā ietverti iebildumi, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

I. Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr.157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” IV nodaļas “*Vides pārskatā iekļaujamā informācija*” (turpmāk – Noteikumi Nr.157) 8. punktā noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

1.1. Plānošanas dokuments atbilst tiem plānošanas dokumentiem, kuriem nepieciešams veikt SIVN procedūru atbilstoši Noteikumu Nr. 157 II daļā noteiktajam, ņemot vērā plānošanas dokumentu raksturu un ietekmi.

1.2. Investīciju plāns ir nacionāla līmeņa vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kura izstrāde izriet no *Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un finanšu*

noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma un migrācijas fondu, Iekšējo drošības fondu un Robežu pārvaldības un vīzu instrumentu, COM(2018) 375 final (turpmāk – Regulas projekts). Regulas projekts nosaka, ka viens no tematiskajiem veicinošajiem nosacījumiem, ko piemēros ERAF, ESF+ un Kohēzijas fondam, būs atjaunināts plāns par nepieciešamajām investīcijām ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas nozarēs. Investīciju plāns ir izstrādāts saskaņā ar šādiem tiesību aktiem: Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums, Ūdens apsaimniekošanas likums, Likums “Par piesārņojumu”, Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”¹, Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”², Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumi Nr. 118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”³, Ministru kabineta 2006. gada 2. maija noteikumi Nr. 362 “Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli”⁴, Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” un Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par dzeramā ūdens kvalitāti (pārstrādāta redakcija) (COM(2017)753 final).

- 1.3. Saskaņā ar Investīciju plānu tā virsmērķis ir nodrošināt vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi.
- 1.4. Investīciju plānu veido divas daļas: Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027. gadam un Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027. gadam.
- 1.5. **Ūdensapgādes investīciju plāna 2021. – 2027. gadam** (turpmāk – Ūdensapgādes plāns) mērķis ir esošās ūdens apgādes pakalpojuma infrastruktūras uzlabošanai un atjaunošanai nepieciešamo tehniski pamatoto investīciju indikatīvs aprēķins valstī kopumā un katrai aglomerācijai, kā arī vietām, kurām Veselības inspekcija ir noteikusi pazemināta nekaitīguma un kvalitātes prasības (īpašas normas) dzeramajam ūdenim. Ūdensapgādes plāns ietver rīcību novērtējumu normatīvajos aktos noteikto mērķu sasniegšanai un ūdensapgādes pakalpojumu jomas investīciju novērtējumu. Ūdensapgādes plāna ietvaros veikts investīciju ieguldījumu novērtējums, ieguldījumu virzienu prioritizācija un apkopota informācija par investīciju vajadzībām 74 apdzīvotajās vietās ar cilvēku ekvivalentu (turpmāk - CE) virs 2000.
- 1.6. Ūdensapgādes plānā noteikti šādi investīciju ieguldījumu virzieni un atbalstāmās darbības:
 - 1.6.1. Ūdensapgādes tīklu paplašināšana: 1) jaunu centralizēto ūdens sistēmu (turpmāk – CŪS) (tīklu un saistītās infrastruktūras (pieslēgumu akas, atzari, pievadi utt.) izbūve un 2) esošo CŪS tīklu posmu pārbūve papildus jaudu nodrošināšanai.
 - 1.6.2. Ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija: 1) esošo CŪS tīklu posmu un saistītās infrastruktūras pārbūve un atjaunošana noplūžu un avāriju skaitu samazināšanai un

¹ Likumā cita starpā iekļautas normas, kas izriet no Eiropas Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992.gada 21.maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, jo atbilstoši tai tiek noteiktas sauszemes un jūras Natura 2000 teritorijas, lai saglabātu Eiropas Savienības nozīmes dzīvotnes.

² Noteikumos cita starpā iekļautas tiesību normas, kas izriet no ES Padomes 1991.gada 21.maija Direktīvas 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu.

³ Noteikumos cita starpā iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 23.oktobra Direktīvas 2000/60/EK, ar ko nosaka Kopienas rīcību ūdens resursu politikas jomā, Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 12.decembra Direktīvas 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos, Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 16.decembra Direktīvas 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 12. augusta Direktīvas 2013/39/ES attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā.

⁴ Noteikumos cita starpā iekļautas tiesību normas, kas izriet no ES Padomes 1986. gada 12. jūnija direktīvas 86/278/EEK par vides, jo īpaši augsnes, aizsardzību, lauksaimniecībā izmantojot notekūdeņu dūņas.

- 2) esošo CŪS tīklu posmu un saistītās infrastruktūras pārbūve un atjaunošana jaunu pieslēgumu nodrošināšanai tieši pie šiem tīkliem.
- 1.6.3. Dzeramā ūdens ieguve un sagatavošana: 1) jaunu ūdens ieguves vietu izbūve un aprīkošana, 2) neizmantotu vai nolietotu urbumu tamponāža un objektu demontāža, 3) jaunu ūdens sagatavošanas iekārtu (turpmāk - ŪSI) izbūve un aprīkošana un 4) ŪSI jaudu palielināšana vai samazināšana.
- 1.6.4. Dzeramā ūdens uzglabāšana un padeve: 1) jaunu ūdens uzglabāšanas un padeves iekārtu (ūdenstornis, rezervuāri, otrā pacēluma sūkņu stacijas) izbūve un aprīkošana, tai skaitā sistēmas kopējās uzglabāšanas un padeves jaudas palielināšana un 2) esošo ūdens uzglabāšanas un padeves iekārtu rekonstrukcija (t.sk. jaudu palielināšana vai samazināšana) un aprīkošana.
- 1.6.5. Energoefektivitātes pasākumi ūdensapgādes sistēmā: 1) energoefektivitātes pasākumi, kas saistīti ar saules enerģijas izmantošanu elektroenerģijas ražošanai dzeramā ūdens iegūšanā, sagatavošanā un/vai padošanā, 2) esošo ūdens ieguves vietu rekonstrukcija un aprīkošana energoefektivitātes uzlabošanai, 3) esošo ŪSI rekonstrukcija un aprīkošana energoefektivitātes uzlabošanai un 5) esošo ūdens uzglabāšanas un padeves iekārtu energoefektivitātes uzlabošana.
- 1.7. **Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021. – 2027. gadam** (turpmāk – Notekūdeņu plāns) mērķis ir novērtēt Komunālo notekūdeņu direktīvas 91/271/EEK pašreizējās īstenošanas situāciju un apkopot informāciju par visām nepieciešamām publiskām investīcijām, lai panāktu atbilstību direktīvas prasībām. Notekūdeņu plāna ietvaros ir analizēti investīciju ieguldījumu virzieni 74 aglomerācijās ar CE virs 2000 un, piemērojot iepriekš saskaņotu metodiku, noteikti efektīvākie no tiem.
- 1.8. Notekūdeņu plānā noteikti šādi investīciju ieguldījumu virzieni un atbalstāmās darbības:
- 1.8.1. Kanalizācijas tīklu attīstība esošo aglomerāciju robežās: 1) jaunu centralizētās kanalizācijas sistēmas (turpmāk – CKS) tīklu un saistītās infrastruktūras (pieslēgumu akas, atzari, pievadi utt.) izbūve, 2) jaunu kanalizācijas sūkņu staciju izbūve, 3) jaunu kanalizācijas spiedvadu izbūve, 4) esošo kanalizācijas sūkņu staciju pārbūve papildus pārsūkņēšanas jaudu nodrošināšanai un 5) esošo CKS tīklu posmu pārbūve papildus savākto notekūdeņu novadīšanai.
- 1.8.2. Kanalizācijas tīklu attīstība ārpus esošo aglomerāciju robežām: 1) jaunu CKS tīklu un saistītās infrastruktūras (pieslēgumu akas, atzari, pievadi utt.) izbūve, 2) jaunu kanalizācijas sūkņu staciju izbūve, 3) jaunu kanalizācijas spiedvadu izbūve, 4) esošo kanalizācijas sūkņu staciju pārbūve papildus pārsūkņēšanas jaudu nodrošināšanai un 5) esošo CKS tīklu posmu pārbūve papildus savākto notekūdeņu nodrošināšanai.
- 1.8.3. Kanalizācijas tīklu pārbūve un atjaunošana: 1) esošo CKS tīklu posmu un saistītās infrastruktūras pārbūve un atjaunošana notekūdeņu noplūžu un avāriju skaitu samazināšanai, 2) esošo CKS tīklu posmu un saistītās infrastruktūras pārbūve un atjaunošana infiltrācijas apjomu samazināšanai un 3) esošo CKS tīklu posmu un saistītās infrastruktūras pārbūve papildus pieslēgumu izveidošanai tieši pie šiem tīkliem.
- 1.8.4. Investīcijas notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes uzlabošanai: 1) esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (turpmāk – NAI) pārbūve palielinot vai samazinot attīrīšanas iekārtu jaudas, 2) esošo NAI apkalpošanas uzlabošana, kas veicina attīrīšanas kvalitātes uzlabošanu vai pilnveidi, tai skaitā adaptāciju klimata izmaiņu ietekmju mazināšanai, 3) esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu pārbūve (t.sk. jaudu palielināšana), kas saistīta ar decentralizēto notekūdeņu pieņemšanu, 4) jaunu NAI izbūve un 5) esošo NAI elementu demontāža.

- 1.8.5. Dūņu apsaimniekošana: 1) jaunu dūņu lauku izbūve, 2) esošo dūņu lauku rekonstrukcija un pilnveide (jumta, sienu u.c. elementu izbūve) un 3) iekārtu un mehānismu iegāde dūņu atūdeņošanai, apstrādei un pārstrādei.
- 1.8.6. Energoefektivitātes pasākumi kanalizācijas sistēmā: 1) esošo NAI iekārtu darbības energoefektivitātes paaugstināšana, 2) esošo kanalizācijas sūkņu staciju pārbūve energoefektīvākai to darbībai un 3) energoefektivitātes pasākumi, kas saistīti ar saules enerģijas izmantošanu elektroenerģijas ražošanai, siltuma atgūšana no notekūdeņiem u.c. energoefektīvi risinājumi.
- 1.8.7. Decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošana: 1) jaunu asenizācijas pieņemšanas punktu izveide un aprīkošana un 2) esošo asenizācijas pieņemšanas punktu (tai skaitā kanalizācijas sūkņu stacijas, kurās notiek asenizācijas pieņemšana) pārbūve un aprīkošana, lai nodrošinātu notekūdeņu uzkrāšanu, uzskaiti, kvalitātes kontroli un automatizāciju.
- 1.9. Atbilstoši Vides pārskatam Investīciju plāna izstrāde neparedz alternatīvas tā īstenošanai. Norādīts, ka Investīciju plāna ieviešana ir saistīta ar sabiedriskā sektora finansējumu, kura pieejamība noteiks to, cik lielā mērā būs iespējams Investīciju plānu īstenot. Izstrādātājas vērtējumā Vides pārskatā esošās situācijas raksturojumu var pieņemt par „nulle” alternatīvu jeb situācijas aprakstu gadījumā, ja Investīciju plāns netiek īstenots, papildus atzīmējot: *“neveicot Investīciju plānā norādītos infrastruktūras attīstības pasākumus, var sarukt līdz šim panāktais uzlabojums”*.
- 1.10. Plānošanas dokumentam pievienoti 3 pielikumi: 1) *Ietekmju izvērtēšanas rezultāti*, 2) *Ūdensobjekti aglomerāciju ar CE>2000 teritorijā vai to tiešā tuvumā, kuros konstatēti ES nozīmes aizsargājami saldūdeņu biotopi* un 3) *Sabiedriskās apspriešanas materiāli*.
- 1.11. Saistībā ar plānotajiem attīstības virzieniem un mērķiem, kā arī plānošanas dokumenta iespējamām alternatīvām Birojs sniedz savu viedokli:
- 1.11.1. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotāko risinājumu. Atbilstoši Vides pārskatam Investīciju plāna izstrādei neesot alternatīvas, attiecīgi tādas nav arī vērtētas iespējamo ietekmju novērtējuma nodaļās, kā arī caur alternatīvu salīdzinājumu netiek pamatots izvēlētais risinājums. Kā skaidrots Vides pārskatā, alternatīvas nav vērtētas, jo Investīciju plāna ieviešana (lēmumu pieņemšana par īstenojamām aktivitātēm) būs atkarīga no pieejamā finansējuma.
- 1.11.2. Caur šādu skaidrojumu izgaismojas tas, ka Vides pārskata autori nav pilnībā ņēmuši vērā alternatīvu vērtēšanas būtību. Plānošanas dokumenta īstenošanas alternatīvu vērtējums ir neatņemama SIVN sastāvdaļa, un tādos gadījumos kā vērtējamais – šādā izvērtējumā ir nevis jāapsver alternatīvas Investīciju plāna izstrādei kā tādai (vai, piemēram, saistoši jāizlemj, kuras no aktivitātēm īstenot vai neīstenot), bet caur salīdzinājumu kontekstā ar sasniedzamo mērķi – jāatspoguļo, kā un kādēļ nonākts pie secinājuma, ka Investīciju plānā noteiktā virsmērķa sasniegšanai nosakāmi tieši konkrētie investīciju ieguldījumu virzieni un atbalstāmās darbības (piemēram, dūņu apsaimniekošana vai energoefektivitātes pasākumi ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmā). Birojam nerodas šaubas, ka plānošanas procesā dažādi risinājumi attīstības virzieniem un atbalstāmajām darbībām ir apsvērti, tomēr šādi risinājumi nav atspoguļoti Vides pārskatā, salīdzinot un pamatojot lēmumu pieņemšanas procesu. Noteikumu Nr. 157 8.7. punkts paredz, ka Vides pārskatā nepieciešams atspoguļot, kādi plānošanas risinājumi plānojuma izstrādes procesā vērtēti, un, veicot izvērtu

salīdzinājumu, pamatot konkrēto risinājumu (šajā gadījumā – investīciju ieguldījumu virzieni un atbalstāmās darbības) izvēli.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

2.1. Vides pārskatā izmantota publiski pieejamā valsts, vai atsevišķos gadījumos – reģiona un pašvaldību līmeņa informācija, t.sk., izmantojot statistikas datus, tostarp VSIA “*Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs*” (turpmāk – LVĢMC) vides stāvokļa pārskatus, vides monitoringa atskaišu datus, vides indikatoru izpildes informāciju, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītisko daļu, pētījumu rezultātus un citus avotus. Datu analīzē izmantotas kvantitatīvās un kvalitatīvās novērtēšanas metodes, kā arī šo metožu kombinācija, ņemot vērā informācijas un datu veidu. Datu apstrādē un analīzē ir izmantotas ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (turpmāk – ĢIS), kas ļauj ar telpisko informāciju sasaistīt aprakstošos datus.

2.2. Vides pārskatā iekļauta informācija par esošo vides stāvokli, analizējot datus par esošo vides stāvokli teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, iekļaujot būtiskāko ar izvērtējamo plānošanas dokumentu saistīto vides problēmu aprakstu.

2.3. Rezumējoši, – galvenajos ietekmes aspektos – secināts, ka:

2.3.1. Investīciju plāna darbība aptver visus Ūdens apsaimniekošanas likumā noteiktos upju baseinu apgabalus (turpmāk – UBA) Latvijā: Daugavas UBA, Gaujas UBA, Lielupes UBA un Ventas UBA. Vides pārskatā vides stāvokļa izvērtēšanā tiek izmantoti UBA apsaimniekošanas plānu 2009. - 2014. gada monitoringa cikla rezultāti par 470 dabīgo un stipri pārveidoto virszemes ūdensobjektu, tai skaitā 203 upju ūdensobjektu, 259 ezeru ūdensobjektu, 3 pārejas un 5 piekrastes ūdensobjektu ekoloģisko kvalitāti/ potenciālu (2015. gada dati – bāzes informācija). Saskaņā ar UBA apsaimniekošanas plānos 2016. – 2021. gadam ietvērto novērtējumu (izmantojot 2015. gada datus) *augsta* ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls bija 7 ūdensobjektiem (2 % no kopējā ūdensobjektu skaita), *laba* – 92 (20 %), *vidēja* – 289 (63 %), *slikta* – 58 (13 %) un *ļoti slikta* 16 (3%) ūdensobjektiem. Piekrastes ūdensobjektu LVA, LVB un LVCDE ekoloģiskā kvalitāte ir novērtēta kā *slikta*, piekrastes ūdensobjekta LVF un pārejas ūdensobjekta LVT kvalitāte novērtēta kā *vidēja*. Visiem pārejas un piekrastes ūdensobjektiem noteikts izņēmums *labas* kvalitātes sasniegšanai līdz 2027. gadam. Salīdzinot 2015. gada rezultātus ar 2020. gadu⁵ kopumā ir secināts, ka ir samazinājies ūdensobjektu skaits ar *augstu* ekoloģisko kvalitāti, savukārt proporcionāli pieaudzis to ūdensobjektu skaits, kuru ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls novērtēta kā *laba*.

2.3.2. Saskaņā ar 2016. – 2021. gada UBA apsaimniekošanas plānos ietvērto novērtējumu no piesārņojuma slodzēm par visbūtiskāko punktveida piesārņojumu visu upju baseinu apgabalos atzīts piesārņojums, ko rada sadzīves un rūpnieciskie notekūdeņi, NAI radušās dūņas, kas izvietotas dūņu laukos, un teritorijas, kas ir klasificētas kā piesārņotās vietas. Paaugstinātas biogēno elementa N (kopējais slāpeklis) slodzes koncentrāciju lielākajā daļā rada lauksaimniecības un mežsaimniecības sektors, savukārt lielāko antropogēnā P (kopējais fosfors) slodzi rada centralizēti nesavāktie un neattīrītie notekūdeņi.

2.3.3. HELCOM Baltijas jūras rīcības plāna ietvaros ir izstrādāta biogēnu samazinājuma shēma, kas balstīta uz maksimāli pieļaujamo ieplūdi (MPI) katram Baltijas jūras apakšreģionam, nosakot katrai valstij samazinājuma mērķlielumu (CART). Sākotnēji (references periods 1997.- 2003. gadi) Latvijai noteikts samazinājums 2

⁵ LVĢMC, 2020. gada dati.

560 t N un 300 t P, bet 2013. gadā biogēnu samazinājuma shēma ir pārskatīta (balstoties uz precīzākiem datiem un uzlabotu modelēšanas pieeju), tādējādi Rīgas jūras līcī HELCOM noteiktā maksimālā pieļaujamā N ieplūde (MPI) ir noteikta 88 000 t gadā, P - 2 000 t gadā. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto – atbilstoši HELCOM aprēķiniem (salīdzinot ar references periodu) Latvijai būtu nepieciešams samazināt P ieplūdi par 308 t gadā, savukārt Latvijai N ieplūdes Rīgas jūras līcī nav jāsamazina.

- 2.3.4. Analizējot 10 gadu perioda datus, Vides pārskatā secināts, ka kopējais virszemes ūdeņos novadītais notekūdeņu apjoms ir svārstīgs pa gadiem, lielāko apjomu sasniedzot 2011. gadā (224 milj. m³) un 2016. gadā (219 milj. m³), savukārt 2018. gadā tas ir bijis mazāks (179 milj. m³), kas skaidrots ar 2018. gadā salīdzinoši mazo nokrišņu daudzumu (32 % zem gada normas)⁶.
- 2.3.5. Analizējot vidē novadītā piesārņojuma daudzumu, konstatēts, ka novadītajam kopējā slāpekļa un fosfora piesārņojuma daudzumam ir tendence pa gadiem nedaudz samazināties (izņemot 2018. gadu). Vienlaicīgi ar notekūdeņiem novadītā organiskā piesārņojuma slodze (bioķīmiskais skābekļa patēriņš BSP₅) ir samazinājusies no 2011. gada, bet 2017. gadā un 2018. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, ir nedaudz palielinājusies⁷.
- 2.3.6. Latvijā ir noteikti 102 ŪO (ūdensobjekti), t. sk. 66 upju ŪO, 31 ezeru ŪO, 1 pārejas un 4 piekrastes ŪO, kuros pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli⁸. Vides pārskatā norādīts, kas saskaņā ar LVGMC sniegtu informāciju 2020. gadā riska ūdensobjektu saraksts tiks pārskatīts, izdalot jaunus riska ūdensobjektus un mainot statusu tiem ūdensobjektiem, kuru ekoloģiskās kvalitātes klase ir uzlabojusies⁹.
- 2.3.7. Investīciju plānā apkopota informācija par aglomerācijām ar CE>2000, kuru komunālo notekūdeņu izplūdes atrodas tādos riska ūdensobjektos, kuru ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls 2015. gadā novērtēts kā *vidējs līdz ļoti slikts* un ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls 2020. gadā ir novērtēts kā *slikts vai ļoti slikts*. Investīciju plānā norādīta tikai Olaines NAI, kuras notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte neatbilst normatīvo aktu prasībām. Notekūdeņi no Olaines NAI tiek novadīti Puplas upītē, kas ietek Lielupes baseina ūdensobjektā L129 (Misa). Gan Lielupes UBA apsaimniekošanas plānā, gan arī 2020. gada novērtējumā šī ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte novērtēta kā *slikta* un tas ir noteikts kā *riska ūdensobjekts*. Problēmu risinājumam rekomendēts Olaines NAI attīrīšanas jaudas uzlabošanai uzstādīt papildus jaudas ķīmiskā piesārņojuma mazināšanai vai nodrošināt stingru ienākošo notekūdeņu piesārņojuma kontroli un izvirzīt augstākas prasības tiem uzņēmumiem, kas centralizētajā tīklā nodod ražošanas notekūdeņus.
- 2.3.8. Tāpat Investīciju plānā norādītas NAI, kurām nepieciešams paaugstināt notekūdeņu attīrīšanas kvalitāti (Limbažu NAI, Salacgrīvas NAI un Smiltenes NAI), savukārt Talsu NAI un Tukuma NAI darbības uzlabošanai ieteikts ienākošo piesārņojuma koncentrāciju samazināt tā rašanās vietās (ražošanas uzņēmumos). Lai gan Iecavas, Ozolnieku un Varakļānu aglomerācijās (notekūdeņi tiek novadīti riska ūdensobjektos, kuru ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls 2020. gadā novērtēta kā *ļoti slikta*) notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte atbilst normatīvo aktu prasībām, tomēr centralizēto kanalizācijas sistēmu izmantošana ir novērtēta kā neatbilstoša.

⁶ Komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošana Latvijā, VARAM, 2018.

⁷ Komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošana Latvijā, VARAM, 2018.

⁸ Ministru kabineta 2011. gada 31. maija noteikumi Nr. 418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem".

⁹ LVGMC informācija.

- 2.3.9. Investīciju plānā analizēta NAI hidraulisko jaudu noslodze, kas raksturo NAI spēju nodrošināt piesārņojuma attīrīšanu, secinot, ka problēmas ar NAI jaudu pietiekamību radīsies Rīgā (papildus ir jāpievieno 17 162 Rīgas pilsētas iedzīvotāji), jo arī Jūrmala, Babīte, Mārupe, Ķekava, Garkalne un lidosta “Rīga” ir norādījušas par sagaidāmu notekūdeņu plūsmas apjoma pieaugumu novadīšanai uz Rīgas NAI. Tāpat nākotnē NAI jaudas varētu būt nepietiekamas tādās aglomerācijās kā Jēkabpils, Jūrmala, Ogre, Ādaži, Babīte, Baloži, Ikšķile, Kandava, Ķegums, Malta, Ozolnieki, Saulkrasti, Skrunda un Ulbroka.
- 2.3.10. Dzeramā ūdens apgādē izmantotajiem ūdens nesējslāņiem ir novērtēti potenciālie pazemes ūdeņu krājumi, konstatējot, ka pašreizējais ūdens patēriņš ir būtiski mazāks nekā potenciālie krājumi, līdz ar to Latvija ir ļoti labi nodrošināta ar dzeramā ūdens resursiem. Vienlaikus atsevišķās vietās Latvijā ir problēmas ar kvalitatīva dzeramā ūdens ieguvu pietiekamā daudzumā (piemēram, Kolkā, kur kvartāra nogulumos ir sliktas kvalitātes ūdeņi, bet dziļākajos ūdens nesējslāņos ir konstatēti ūdeņi ar paaugstinātu mineralizāciju, savukārt Liepājas centrālajā daļā Mūru-Žagares nesējslāņa ūdeņos ir paaugstināta hlora koncentrācija (līdz pat 2400 mg/l), ko izraisis jūras ūdeņu iespiešanās pazemes ūdeņu nesējslānī)¹⁰.
- 2.3.11. UBA apsaimniekošanas plānos laika periodam no 2016. līdz 2021. gadam Latvijas teritorijā tika izdalīti 16 pazemes ūdensobjekti¹¹, savukārt izstrādājot UBA apsaimniekošanas plānus 2022.–2027. gadam, pazemes ūdensobjektu skaits tiks palielināts līdz 22. UBA plānos 2016.-2021. gadam ir noteikti 4 riska pazemes ūdensobjekti, kur pastāv iespējamība, ka netiks sasniegta laba ūdens kvalitāte: 1) ūdensgūtnu „Baltezers” un „Baltezers II” teritorija līdz Mazajam Baltezeram, 2) Rīgas pilsētas teritorija no Rīgas jūras līča līdz poligonam “Getliņi”, 3) Liepāja un teritorija uz dienvidaustrumiem no tās līdz ūdensgūtni „Otaņķi” un 4) Inčukalna sērskābā gudrona dīķu apkārtnē.
- 2.3.12. Kā nozīmīgākie pazemes ūdeņu piesārņojuma avoti ir norādītas atkritumu izgāztuves, ražošanas atkritumu uzglabāšanas vietas, kā arī lauksaimniecības ķimikāliju noliktavas, naftas bāzes, bijušie rūpniecības objekti, piemēram, Inčukalna sērskābā gudrona dīķi, Olaines šķidro atkritumu dīķi, rūpnīcas “Kosmoss” šķidro atkritumu dīķi Jelgavā, atkritumu poligons “Getliņi”, naftas bāze Vecmīlgrāvī, Rumbulas militārais lidlauks u.c.
- 2.3.13. Ap pazemes ūdens ņemšanas vietām tiek noteiktas stingrā režīma, bakterioloģiskās un ķīmiskās aizsargjoslas. Pazemes ūdeņu kvalitāti un ilggadējo pazemes ūdeņu režīmu nodrošina LVĢMC Vides monitoringa programma 2015.-2020. gadam ietvaros. 2018. gadā pazemes ūdeņu līmenis tika kontrolēts 294 urbumos, bet pazemes ūdeņu kvalitātes novērojumi veikti 101 urbumā un 30 avotiem dažādos ūdensapgādē izmantotos ūdens nesējslāņos.
- 2.3.14. No 2010. gada palielinājies iedzīvotāju īpatsvars, kuriem tiek piegādāts atbilstošas kvalitātes dzeramais ūdens (uz 2018. gadu nodrošinot 87 % iedzīvotājus). Investīciju plānā norādīts, ka, ņemot vērā īstenotos un īstenošanā esošos investīciju projektus, līdz 2023. gadam vidēji valstī plānots sasniegt vismaz 95,77% iedzīvotāju ar centralizētas ūdensapgādes pakalpojumu pieejamību. Nosakot dzeramā ūdens ķīmisko kvalitāti, biežākie ķīmisko kontrolrādītāju pārsniegumi ir saistīti ar dzelzs, mangāna un sulfātu rādītājiem. Savukārt konstatētā dzeramā ūdens

¹⁰ Dēliņa, A., 2018. Pazemes ūdeņi/ Nikodemus O., Kļaviņš M., Krišjāne Z., Zelcs V. (zin. red.), Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts. Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, Rīga.

¹¹ Komisijas ziņojums Eiropas parlamentam un padomei par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) un Plūdu direktīvas (2007/60/EK) īstenošanu - Otrie upes baseina apsaimniekošanas plāni Pirmie plūdu riska pārvaldības plāni, Brisele, 2019.

mikrobioloģiskās kvalitātes pasliktināšanās ir epizodiska, līdz ar to nepastāv pastāvīgu mikrobioloģiskās kvalitātes riska faktoru¹². Investīciju plāna ietvaros veiktais ūdens zudumu novērtējums liecina, ka zudumi ūdensapgādes tīklā svārstās no 0% (Iecava, Preiļi) līdz 39% (Gulbene). Vidējais ūdens zudumu līmenis ir 19.5 %.

- 2.3.15. Vides pārskatā ir norādīti nozīmīgākie augsnes un grunts piesārņojuma avoti notekūdeņu apsaimniekošanas jomā: 1) iespējamās avārijas NAI darbībā, kā arī NAI būvniecības un rekonstrukcijas laikā, 2) piesārņojums, kas rodas no infiltrācijas notekūdeņu savākšanas sistēmā, kas veidojas lietavu laikā, kad paaugstinās gruntsūdens līmenis un pārplūst blakus esošie ūdensobjekti, sistēma nespēj uzņemt visus infiltrācijas ūdeņus, 3) piesārņojums no neatbilstošas notekūdeņu dūņu uzglabāšanas un 4) decentralizētas notekūdeņu savākšanas sistēmas.
- 2.3.16. Vides pārskatā kā problēma ir atzīmēts, ka ne visā Latvijas teritorijā tiek nodrošināta decentralizēto kanalizācijas sistēmu savākto notekūdeņu pieņemšana un attīrīšana. Lai arī pašvaldībām no 2019. gada 1. janvāra bija jāuzsāk decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu reģistra izveide¹³, tomēr šāda reģistra publicēšana ir nodrošināta tikai 21 aglomerācijā no 74¹⁴.
- 2.3.17. Atbilstoši normatīvajos aktos¹⁵ noteiktajām prasībām var notikt notekūdeņu dūņu un tā komposta izmantošana, iepriekš veicot to apstrādi. Laikā kopš 2010. gada ir samazinājies lauksaimniecībā izmantoto notekūdeņu dūņu daudzums, bet ir pieaudzis kompostēšanā izmantoto notekūdeņu dūņu apjoms, izmantojot tās teritoriju apzaļumošanā un nelielā daudzumā – degradēto platību rekultivācijā.
- 2.3.18. Par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem tiek atzīti 35% upju posmi, savukārt ezeriem – vairāk nekā 90 % dabiskas izcelsmes ezeri¹⁶. *Izcils* biotopu kvalitātes vērtējums konstatēts aptuveni 7 % ezeru biotopu un tikai 2 % upju biotopu. Ezeru biotopu kvalitāte biežāk novērtēta kā *laba* (45 %) vai *vidēja* (40 %), bet upju biotopi biežāk (50 %) vērtēti kā *vidējas* kvalitātes biotopi, savukārt *zems* kvalitātes vērtējums noteikts 8 % ezeru biotopiem un 13 % upju biotopiem.
- 2.3.19. Neattīrītiem notekūdeņiem ieplūstot upēs, var tikt ietekmēti arī sauszemes biotopi. Šāda tipa ietekme var būt no lielām aglomerācijām (>10 000 cilvēku ekvivalentu), tostarp Daugavpils, Krāslavas un Jēkabpils (pie Daugavas), Valmiera un Sigulda (pie Gaujas), Bauska un Jelgava (pie Lielupes) un Kuldīga (pie Ventas), kurām nav izpildīti centrālo kanalizācijas sistēmu pieslēgumu mērķi. Daugavas baseinā atrodas arī mazākas aglomerācijas, piemēram, Pļaviņas, kur izveidoti tikai 54,1% pieslēgumi no pieejamajiem, līdz ar to kumulatīvā ietekme uz palu ūdeņu kvalitāti Daugavā varētu būt vislielākā. Precīzi noteikt iespējamo negatīvo ietekmi no neattīrītiem notekūdeņiem nav iespējams, jo līdzīgu ietekmi rada arī difūzais piesārņojums no lauksaimniecības zemēm. Nepietiekami attīrītu vai neattīrītu komunālo (sadzīves) notekūdeņu nonākšanai vidē ir negatīva ietekme, tai skaitā uz īpaši aizsargājamām dabas vērtībām.
- 2.3.20. Latvijas upju baseinu apgabalos ir aprēķinātas aptuveni 200 tūkst. ha teritoriju, kas ir apdraudētas pavasara palos, vasaras – rudens plūdus, kā arī jūras uzplūdus. Upju

¹² Pārskats par dzeramā ūdens kvalitāti un uzraudzību 2018. gadā. Veselības inspekcija, 2019.

¹³ Ministru kabineta 2017. gada 27. jūnija noteikumi Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu".

¹⁴ Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027. gadam, SIA ISMADE, 2020.

¹⁵ Ministru kabineta 2006. gada 2. maija noteikumi Nr. 362 "Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli".

¹⁶ Projekta "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā jeb "Dabas skaitīšana"" dati

baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plānos 2016.-2021. gadam ir noteiktas nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas, kas ir pakļautas plūdu riskam pavasara palu vai jūras uzplūdu dēļ, kā arī teritorijas, kuras pieguļ Daugavas kaskādes hidroelektrostacijām (turpmāk – HES) un kurām plūdu risks ir saistīts ar iespējamām HES avāriju gadījumiem. Par nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijām ir noteiktas: Daugavpils pilsētas, Rīgas pilsētas, Ogres pilsētas un Ogresgala pagasta, Pļaviņu pilsētas, Jēkabpils pilsētas, Carnikavas novada, Ādažu novada, Jūrmalas pilsētas, Jelgavas pilsētas, Ventspils pilsētas, Liepājas pilsētas, Skrundas pilsētas, Pāvilostas pilsētas un Valmieras pilsētas teritorijas, kā arī Mazās Juglas upes paliene, Ilūkste, Daugavas upes paliene, Lubānas zemiene, Ošas upes palienes teritorijas, Babītes ezera polderi, Lielupes augštece, Vecbērzes polderis, Lielupes palienes polderi, Užavas polderi, Engures ezers, Papes ezera polderis, Liepājas ezera polderi un Bārtas upes lejtece. Nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās atrodas 19 aglomerācijas ar CE >2000 (Ādaži, Babīte, Baltezers, Carnikava, Cēsis, Daugavpils, Ilūkste, Īslīce, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Līvāni, Ogre, Pļaviņas, Rīga, Skrunda, Valmiera un Ventspils).

2.4. Saistībā ar Vides stāvokļa novērtējumu un no tā izrietošiem vides problēmu jautājumiem Birojs sniedz savu viedokli:

- 2.4.1. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā (3. nodaļa) ir iekļauta plaša un dažādas detalizācijas pakāpes informācija par esošo vides stāvokli teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt. Birojs secina, ka informācija sniegta kontekstā ar plānošanas dokumentā noteiktajiem rīcības virzieniem un to īstenošanas risinājumiem (tik tālu, cik tas iespējams, ņemot vērā paša plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi). Tāpat secināms, ka no esošā vides stāvokļa novērtējuma izriet arī ar esošā vides stāvokļa dažādiem aspektiem saistītās vides problēmas, vienlaikus atbilstoši Noteikumu Nr. 157 8.3. punkta nosacījumiem šāds problēmu izvērtējums Vides pārskatā (kā atsevišķa nodaļa) netiek izdalīts. Ņemot vērā minēto, Birojs aicina papildināt vismaz Vides pārskata 3. nodaļu *“Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamā attīstība, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots”* ar kopsavelkošu vērtējumu par tām galvenajām vides problēmām, kuras ar plānošanas dokumentu nepieciešams risināt, lai sasniegtu tajā noteikto virsmērķi – nodrošināt vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi. Šādā vērtējumā būtu lietderīgi arī konkrēti identificēt, kurās no aglomerācijām vai problēmu vietām primāri investīcijas būtu nepieciešamas, piemēram, infrastruktūras tīklu attīstībā, bet kurās darbības uzlabošanā. Tāpat bez šāda vērtējuma Vides pārskatā pašlaik neatspoguļojas tieša sasaiste starp Investīciju plānā noteikto virsmērķi un visiem rīcības virzieniem (to īstenošanas risinājumiem).
- 2.4.2. Secināms, ka atsevišķās Vides pārskata sadaļās (esošās situācijas aprakstā), raksturojot kādu esošās situācijas problēmu, izmantotie dati ņemti no dažādiem informācijas avotiem un atspoguļoti atšķirīgos laika posmos un rakursos, tādējādi tie ir grūtāk analizējami kontekstā ar esošo problēmu valstī kopumā. Piemēram, Vides pārskatā 37. lpp. par dzeramā ūdens kvalitātes rādītājiem informācija detalizēti fokusēta uz SIA *“Rīgas ūdens”* sagatavoto dzeramā ūdens kvalitāti, sniedzot informāciju par dzeramā ūdens kvalitātes izmaiņām konkrētos parametros (fenolu indekss, ŪSP un ūdens krāsa) laika posmā no 2006. gada līdz 2014. gadam, savukārt par Krāslavas ūdens kvalitātes neatbilstību normatīvo aktu prasībām informācija sniegta par 2000. gadu, bet kopumā informācijai par valsts teritorijā esošo dzeramā ūdens kvalitātes rādītāju neatbilstību normatīvo aktu prasībām ir izmantoti Veselības inspekcijas 2018. gada auditormonitoringa dati, līdz ar to informācija ir nepārskatāma. Saistībā ar minēto Birojs aicina gan paša plānošanas dokumenta, gan tā Vides pārskata izstrādātāju izsvērt, vai nebūtu nepieciešams

papildus rīcības paredzēt to ar jomu saistīto vides problēmu risināšanai, kuru iemesls ir informācijas un datu trūkums, kas apgrūtina vai pat neļauj pienācīgi novērtēt esošā vides stāvokļa un tā izmaiņu atbilstību sasniedzamajam mērķim (vides problēmas, kas saistītas gan ar datu pieejamību, gan to salīdzināmību un pēctecību). Iztrūkstot šai komponentei, maz varbūtīga ir arī iespēja pilnvērtīgi novērtēt Investīciju plānā izvirzīto mērķu sasniegšanu, neatkarīgi no tā, cik lielā apmērā būs pieejams finansējums tajā ieskicēto risinājumu īstenošanai.

2.4.3. Birojs aicina caurlūkot Investīciju plāna 3.1. tabulā “*Aglomerāciju CE aprēķins*” iekļauto informāciju un papildināt to ar īsu skaidrojumu vai, piemēram, atteikties no atsevišķām tabula ailēm, ņemot vērā tās galveno mērķi (CE aprēķins). Pašlaik tabulā sniegta informācija ne tikai par piesārņojuma koncentrāciju notekūdeņos un to apjomu gadā, bet arī par iedzīvotājiem, kas pieslēgti centralizētajai kanalizācijas sistēmai, lai gan tabulā neatspoguļojas informācija par citiem notekūdeņiem, kas arī tiek novadīti attiecīgo pilsētu kanalizācijas sistēmās. Tādēļ, piemēram, ja veiktu pārrēķinu pret pieslēgto iedzīvotāju skaitu, varētu iegūt būtiski atšķirīgu informāciju par NAI novadīto notekūdeņu daudzumu (piemēram, Cēsīs 28.6 m³, bet Limbažos 73.6 m³ uz vien iedzīvotāju gadā), kas, visdrīzākais, nav skaidrojams ar tik krasi atšķirīgiem ūdens patēriņa paradumiem, bet citiem faktoriem.

2.4.4. Vides pārskata 37.lpp. ir norādīts: “*Centralizētā ūdensapgāde ir pieejama aptuveni 84 % Latvijas teritorijas iedzīvotāju*”, turpat tālāk tekstā atzīmēts: “*Kopš 2010. gada palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kam tiek piegādāts atbilstošas kvalitātes dzeramais ūdens, un kopš 2013. gada šis rādītājs pārsniedz 80 % iedzīvotāju, 2018. gadā sasniedzot 87 %*”. Biroja ieskatā Vides pārskatā sniegtā informācija būtu precizējama ar skaidrojumu par procentuālo sadalījumu (piemēram, ka atbilstošas kvalitātes dzeramais ūdens tiek piegādāts 87 % no tiem iedzīvotājiem, kam ūdens tiek piegādāts centralizēti), jo pašlaik Vides pārskatā sniegtā informācija ir gan par centralizētās ūdensapgādes pieejamību (84 % iedzīvotājiem), gan par to, cik no faktiski izmantotā ir atbilstošas kvalitātes ūdens (87 %). Bez papildus skaidrojuma sniegtā informācija nav tieši salīdzināma un to var būt apgrūtināti izmantot lēmumu pieņemšanā un pamatošanā. Birojs aicina minēto atšķirīgo informāciju pārbaudīt, tāpat vēlams arī citos gadījumos, kad Vides pārskatā nav sniegta atsauce uz datu avotiem un gadu, to norādīt, īpaši gadījumos, kad informācija ir atšķirīga.

3. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti, vides kvalitātes un to ietekmējošo faktoru raksturojums

3.1. Plānošanas dokumenta **vides aspekti** un to ietekmes būtiskums Vides pārskatā vērtēti, ņemot vērā plānošanas dokumentā iekļautos mērķus un normatīvo aktu prasības:

3.1.1. Virszemes ūdeņu kvalitāte – novērst ūdenstilpju stāvokļa pasliktināšanos un veicināt virszemes ūdensobjektu stāvokļa uzlabošanu vismaz līdz labam stāvoklim, atbilstoši Ūdens Struktūrdirektīvai.

3.1.2. Pazemes ūdens resursi un kvalitāte – veicināt pazemes ūdeņu piesārņojuma iespējamības mazināšanu un veicināt racionālu pazemes ūdeņu resursu izmantošanu.

3.1.3. Cilvēku veselība – nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu ūdens kvalitāti pie patērētāja, novērst/samazināt risku cilvēku veselībai.

3.1.4. Resursu izmantošana – veicināt resursu izmantošanas efektivitāti.

3.1.5. Klimata pārmaiņas – samazināt siltumnīcefekta gāzes (turpmāk – SEG) emisijas un veicināt energoefektivitātes uzlabošanu, kā arī mazināt sistēmu ievainojamību pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem.

3.1.6. Augsnes un grunts piesārņojums – veicināt augsnes un grunts piesārņojuma

mazināšanu.

3.1.7. Bioloģiskā daudzveidība – paredzēto pasākumu realizācija nesamazina bioloģisko daudzveidību vai to uzlabo.

3.2. Birojs secina, ka Vides pārskatā vērtēti plānošanas dokumentā izvirzīto rīcības virzienu un plānoto darbību iespējamās ietekmes uz minētajiem vides aspektiem:

3.2.1. Ņemot vērā to, ka Investīciju plāna virsmērķis ir nodrošināt vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi, secināts, ka izvirzīto rīcības virzienu plānotās darbības tiešā vai netiešā veidā pozitīvi ietekmēs virszemes ūdeņu kvalitāti:

3.2.1.1. palielinot centralizēto kanalizācijas pakalpojumu pieejamību un uzlabojot notekūdeņu savākšanas infrastruktūru, samazināsies ar notekūdeņiem vidē novadītais piesārņojuma apjoms (galvenokārt – novadītais paliekošais fosfora un slāpekļa piesārņojums);

3.2.1.2. atbilstoša notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte ir būtiskākais priekšnoteikums, lai samazinātu ar attīrītiem notekūdeņiem vidē novadītā piesārņojuma daudzumu un slodzi uz saņemtajiem ūdensobjektiem, īpaši uz riska ūdensobjektiem;

3.2.1.3. nodrošinot atbilstošu dūņu uzglabāšanu un apstrādi tiek samazināts/novērsts risks notekūdeņu dūņu, kā arī filtrējošo ūdeņu nokļūšanai virszemes ūdeņos;

3.2.1.4. ūdenssaimniecības uzņēmumu investīcijas decentralizēti savāktu notekūdeņu pieņemšanā un novirzīšanai attīrīšanai nepieciešamas, lai nodrošinātu normatīvo aktu prasības un vidē nenonāktu neattīrīti notekūdeņi.

3.2.2. Lai arī Investīciju plānos nav definēti investīciju virzieni, kuru īstenošana tieši vērsta uz augšņu un pazemes ūdeņu piesārņojuma līmeņa samazināšanu, tomēr, izvērtējot Investīciju plāna ietekmi uz pazemes ūdens resursiem un kvalitāti, Vides pārskatā ir secināts, ka ietekme sagaidāma pozitīva un ilglaicīga:

3.2.2.1. īstenojot atbalstāmos investīciju virzienus (jaunu tīklu un ar to saistītās infrastruktūras izbūve, esošo pārbūve u.c.) – tiks novērsta neattīrītu notekūdeņu ieplūde vidē, t.sk. tiks mazināta netieša negatīva ietekme uz augsnes un grunts kvalitāti un līdz ar to arī uz pazemes ūdeņiem;

3.2.2.2. esošo NAI pārbūve un to attīrīšanas efektivitātes uzlabošana atstās būtiski pozitīvu ietekmi uz vidi, t.sk. netiešu pozitīvu ietekmi uz pazemes ūdeņu kvalitāti;

3.2.2.3. tā kā dūņu lauki ir potenciāls ūdens un augsnes piesārņojuma avots, jaunu dūņu lauku izbūve, rekonstrukcija un pilnveide samazinās/novērsīs risku notekūdeņu dūņu, kā arī filtrējošo ūdeņu nokļūšanai augsnē;

3.2.2.4. decentralizētās kanalizācijas apsaimniekošanas uzlabošana (izveidojot jaunus asenizācijas punktus un rekonstruējot esošos) atstās netiešu pozitīvu ietekmi uz pazemes ūdeņu kvalitāti;

3.2.2.5. neizmantotu vai nolietotu urbumu tamponāža vai demontāža novērsīs pazemes ūdeņu iespējamās piesārņojuma riskus;

3.2.2.6. jaunu dzeramā ūdens uzglabāšanas un padeves iekārtu izbūve un aprīkošana, kā arī esošo iekārtu rekonstrukcija, sekmēs netieši racionālu pazemes ūdeņu izmantošanu.

3.2.3. Investīciju plāna īstenošanas ietekme uz cilvēku veselību var būt gan kā tieša pozitīva, gan netieša pozitīva:

3.2.3.1. visām investīciju plānā ietvertajām darbībām, kas saistītas ar kanalizācijas

sistēmu attīstību un notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes uzlabošanu, sagaidāma netieša pozitīva, ilglaicīga ietekme uz cilvēku veselību. Pozitīva ietekme saistīta ar tāda veselības apdraudējuma riska mazināšanu/novēršanu, kas saistīts ar neattīrītu notekūdeņu noplūdi vidē;

- 3.2.3.2. dzeramā ūdens ieguves vietu rekonstrukcijai un ūdensapgādes tīklu paplašināšanai sagaidāma tieša pozitīva ietekme, jo šīs darbības samazina risku, ka pārtikā tiek izmantots ūdens no nepilnīgi aizsargātām ūdens ņemšanas vietām, kas pakļautas mikrobioloģiskā piesārņojuma riskam. Ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija samazina risku, ka dzeramā ūdens apgādes sistēmā ieplūst neatbilstošas kvalitātes ūdens, kas pazemina dzeramā ūdens kvalitāti pie patērētāja;
- 3.2.4. Resursu izmantošanas optimizācija iespējama, īstenojot visas Investīciju plānā paredzētās darbības. Būtiska pozitīva ietekme prognozēta, īstenojot darbības, kas vērstas uz infiltrācijas apjoma samazināšanu kanalizācijas sistēmās, ūdens zudumu samazināšanu dzeramā ūdens apgādes sistēmās, kā arī uz NAI pārbūvi hidraulisko jaudu optimizācijai un energoefektivitātes uzlabošanai.
- 3.2.5. Secināts, ka plānotās darbības tiešā vai netiešā veidā pozitīvi ietekmēs klimata pārmaiņas:
 - 3.2.5.1. tieša būtiski pozitīva ietekme sagaidāma no energoefektivitātes pasākumu īstenošanas esošo ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu uzlabošanai;
 - 3.2.5.2. atjaunojamo energoresursu izmantošana enerģijas pašapgādei ilgtermiņā radītu nozīmīgus SEG emisijas samazinājumus.
- 3.2.6. Novērtējot Ūdensapgādes plāna investīciju virzienus, Izstrādātājas vērtējumā nav paredzamas kvalitatīvi vai kvantitatīvi novērtējamās ietekmes uz augšņu un grunts kvalitāti, savukārt visi investīciju virzieni, kas saistīti ar notekūdeņu apsaimniekošanu, atstās pozitīvu, vērā ņemamu netiešu ietekmi uz augsnes un grunts kvalitāti:
 - 3.2.6.1. īstenojot atbalstāmas darbības (jaunu tīklu un ar to saistītās infrastruktūras izbūve, esošo pārbūve u.c.) tiks novērsta neattīrītu notekūdeņu noplūde vidē, t.sk. tiks mazināta netieša negatīva ietekme uz augsnes un grunts kvalitāti;
 - 3.2.6.2. esošo NAI pārbūve un to attīrīšanas efektivitātes uzlabošana atstās būtisku pozitīvu ietekmi uz vidi, t.sk. netiešu pozitīvu ietekmi uz augšņu un grunts kvalitāti;
 - 3.2.6.3. jaunu dūņu lauku izbūve, rekonstrukcija un pilnveide samazinās/ novērsīs risku notekūdeņu dūņu, kā arī filtrējošo ūdeņu nokļūšanai augsnē, tādējādi atstājot pozitīvu tiešu ietekmi uz augsnes un grunts kvalitāti. Vides pārskatā norādīts, ka Investīciju plānā ir novērtēti tikai nepieciešamie finanšu ieguldījumi dūņu apsaimniekošanai, bet nav norādīti plānotie/nepieciešamie risinājumi;
 - 3.2.6.4. decentralizētās kanalizācijas apsaimniekošanas uzlabošana (izveidojot jaunus asenizācijas punktus un rekonstrējot esošos) atstās netiešu pozitīvu ietekmi uz grunts un augsnes kvalitāti.
- 3.2.7. Secināts, ka notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu stāvoklim un ekspluatācijai ir tieša ietekme uz saldūdeņu biotopu kvalitāti, ietekmējot bioloģisko daudzveidību:
 - 3.2.7.1. kanalizācijas tīklu attīstība esošo aglomerāciju robežās un ārpus tām var atstāt pozitīvu ietekmi uz ūdensobjektu un to baseinu lejtecē esošo saldūdens biotopu kvalitāti. Vienlaicīgi ūdens un kanalizācijas tīklu paplašināšanas laikā var būt

lokāla negatīva ietekme uz sauszemes aizsargājamajiem biotopiem un sugu atradnēm, ja tādi atrodas infrastruktūras izbūves vietās;

3.2.7.2.uzlabojot NAI darbību, decentralizēto notekūdeņu savākšanu un dūņu apsaimniekošanu, tas var radīt tiešu pozitīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.

3.3. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā (4. nodaļa) ir vērtētas plānošanas dokumentā izvirzīto rīcības virzienu un plānoto darbību iespējamās ietekmes uz vidi, kā arī ir uzskaitītas ar plānošanas dokumenta īstenošanu iespējamās ietekmes uz dažādiem vides aspektiem (kā būtiskāko norādot ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, cilvēku veselību, resursu izmantošanu, augsnes un grunts piesārņojumu, kā arī ietekmi uz bioloģisko daudzveidību), atzīmējot, ka plānošanas dokumentā iestrādātie rīcības virzieni un plānotās darbības ir vērstas uz pasākumiem, lai nodrošinātu vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi. Tādējādi SIVN ietvaros vērtētās Investīcija plāna rīcības virzienos plānotās darbības, galvenokārt, novērtētas ar pozitīvu, tiešu vai netiešu vidēja termiņa un ilglaicīgu ietekmi. Kā iespējamā īslaicīga lokāla negatīva ietekme ir norādīta ūdensapgādes tīklu paplašināšana, ja izbūvējamo infrastruktūras objektu teritorijā ir bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgas teritorijas, taču ietekme tiek paredzēta kā neliela, jo infrastruktūras objektu (lielākoties cauruļvadu) platība ir maza un būvniecības darbu ietekme īslaicīga un novēršama. Saistībā ar Vides pārskatā iekļauto novērtējumu Birojs norāda uz turpmāk minēto:

- 3.3.1. Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes sistēmas attīstības politika, ņemot vērā nacionālos un starptautiskos politikas mērķus, mūsdienās ir pamatā vēsta uz vides aizsardzību, tomēr arī pašā politikā, neskatoties uz ilgtspējas nodomiem, ir virkne vides izaicinājumu, jo nepieciešams pieņemt pārdomātus lēmumus par to, kurās jomās resursus un pūles prioritāri ieguldīt. Šādā kontekstā Investīciju plāns un tā Vides pārskats salīdzinoši labi ieskicē, kādi ir sasniedzamie mērķi un pastāvošās problēmas (esošā vides stāvokļa un situācijas neatbilstība, lai noteiktos mērķus sasniegtu), Investīciju plāns arī detalizēti noteic, pēc kādiem kritērijiem ieguldījumi pamatojami (noteiktas kritēriju prioritātes un prioritāri pamatojošo kritēriju kopas).
- 3.3.2. Tomēr secināms, ka Vides pārskatā Investīciju plāna īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējums ne pilnībā atspoguļo to, vai un kādā mērā Investīciju plānā noteikto rīcības virzienu un risinājumu īstenošana ļaus attiecīgos mērķus sasniegt (vai to sasniegšanai tuvināties). Kopumā var piekrist Vides pārskatā izteiktajām prognozēm un vērtējumam, jo visi Investīciju plānā paredzētie pasākumi vērsti uz to, lai tiešā vai netiešā veidā uzlabotu situāciju (radītu pozitīvu ietekmi), tomēr Vides pārskatā iztrūkst prognoze par to, vai ar paredzēto pasākumu īstenošanu (arī tad, ja tie visi tiktu īstenoti) – Investīciju plānā definētais virsmērķis tiktu sasniegts, tāpat nav tieši identificējams, kuras (un kādā apjomā) būtu uzskatāmas par rīcībām, no kurām katrā no galvenajām problēmu jomām (vai vietām) nebūtu pieļaujams 2021.- 2027. gada periodā atteikties, jo tās uzskatāmas par atslēgas elementiem, lai vides stāvokli vismaz tuvinātu nacionālajiem un starptautiskajiem politikas mērķiem. Birojs aicina pārdomāt, cik lielā mērā esošā izvērtējuma apstākļos šādu prioritāšu ieskicēšanu iespējams veikt, un no Vides pārskata izrietošos attiecīgos secinājumus iekļaut arī pašā Investīciju plānā.
- 3.3.3. Secināms, ka kontekstā ar vairākiem ietekmes aspektiem Investīciju plāna īstenošanai tiek prognozēta pozitīva ietekme uz vidi, tai skaitā aspektiem, kas, iespējams, nav prioritāri tieši notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes būtiskāko problēmu risināšanai (piemēram, pasākumi, kas vērsti uz ietekmes uz klimatu mazināšanu). Saistībā ar minēto Birojs jau iepriekš norādījis uz to, ka būtu papildināmas attiecīgas Vides pārskata nodaļas, kas atspoguļo attīstības virzienu pamatojumu (virzienu alternatīvas un to pamatojums) un galveno risināmo vides

problēmu apkopojumu, kas ļautu arī pilnvērtīgi sasaistīt šo aktivitāšu paredzēšanu ar sasniedzamiem jomā aktuālajiem mērķiem. Tāpat secināms, ka salīdzinoši liels uzsvars plānošanas procesā likts uz notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas problemātiku, lai gan arī pašā Investīciju plānā (44. lpp.) skaidrots, ka vērtēšanas kritēriju, kas precīzāk raksturotu nepieciešamos investīciju ieguldījumus dūņu apsaimniekošanas infrastruktūrā, nav bijis iespējams izveidot, jo šis virziens saistīts ar atšķirīgiem kritēriju izstrādes principiem. Vadoties no Vides pārskata secināms, ka galvenais iemesls rīcību šajā virzienā iekļaušanai varētu būt saistīts ar esošo dūņu lauku iespējamu neatbilstību noteiktajām prasībām (risku, ka piesārņojums var nokļūt vidē), tomēr pašlaik iztrūkst tiešas sasaistes ar attiecībās problēmas un tās nozīmīguma izvērtējumu (ja salīdzina ar citām risināmām problēmām), kas būtu sniedzams saskaņā ar Noteikumu Nr. 157 8.5. punkta nosacījumiem. No Vides pārskata arī neizriet, vai Investīciju plāna ietvaros varētu tikt risinātas ar notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu saistītās problēmas gadījumos, kad dūņas neatbilst vides kvalitātes nosacījumiem, lai tās būtu tālāk izmantojamas.

4. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai

- 4.1. Izstrādātājais vērtējumā, veicot SIVN Investīciju plānam, plānošanas dokumentā netika konstatētas izslēdzošas ietekmes. Vides pārskatā sniegti **ieteikumi** turpmākai būtiskāko negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai, ieviešot Investīciju plānu:
 - 4.1.1. Investīciju prioritizēšanā ņemt vērā virszemes ūdens objekta stāvokli. Nepieciešams veikt salīdzinošu novērtējumu par paredzētās darbības ietekmi uz saņemto ūdenstilpes kvalitāti, ņemot vērā UBA apsaimniekošanas plānā noteikto komunālo notekūdeņu radītās punktveida slodzes būtiskumu ūdensobjektā.
 - 4.1.2. NAI hidraulisko jaudu izvērtēšana. Plānojot jaunu kanalizācijas pieslēgumu veidošanu, jāizvērtē NAI hidrauliskās jaudas spēju nodrošināt visu saņemto notekūdeņu attīrīšanu, lai neradītu avārijas piesārņojuma risku NAI.
 - 4.1.3. Efektīvākas decentralizētās notekūdeņu apsaimniekošanas veicināšana. Esošais notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns paredz atbalstīt darbības jaunu asenizācijas pieņemšanas punktu izveidei un esošo punktu pārbūvi. Vides aizsardzības aspektā šādi risinājumi nav uzskatāmi par ļoti efektīviem un ilgtspējīgiem, ņemot vērā asenizācijas pakalpojumu samērā augstās izmaksas. Izstrādātāja iesaka izglītojošu pasākumu veidā popularizēt videi draudzīgus lokālos risinājumus (notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai ar zemākām izmaksām), kā arī atbalstīt (iespējams arī finansiāli) tos iedzīvotājus, kuru mājāsaimniecības nav iespējams pieslēgt (vai nav ekonomiski izdevīgi) pie centralizētās kanalizācijas sistēmas. Vides pārskatā papildus ieteikts izvērtēt mākslīgo mitrāju sistēmu attīstīšanu.
 - 4.1.4. Inovatīvu tehnoloģisko risinājumu izmantošana notekūdeņu attīrīšanas procesā. Pirms jaunu NAI būvniecības vai esošo rekonstrukcijas, Izstrādātāja iesaka izvērtēt iespēju paredzēt tehnoloģiskus risinājumus mikro piesārņotāju (piem., mikro plastmasas un medikamentu atliekvielu) attīrīšanai (ieviešot inovatīvas tehnoloģijas, ir pieejams ES LIFE programmas finansējums). Vienlaicīgi šādas investīcijas ieteikts izskatīt kopā ar izmaksu–ieguvumu un maksātspējas analīzi, ņemot vērā, ka atsevišķu mikro piesārņotāju apjomu būtu nepieciešams samazināt jau ražošanas notekūdeņu priekšattīrīšanas ietvaros un/vai pašā ražošanas procesā.
 - 4.1.5. Ilgspējīgu risinājumu izmantošana dūņu apsaimniekošanā. Plānojot investīcijas, Izstrādātāja iesaka veikt novērtējumu par iespējam veidot reģionālas nozīmes dūņu apstrādes centrus, kas nodrošinātu fosfora un slāpekļa atgūšanu, lai to izmantotu kā

mēslojumu, papildus iegūstot biogāzi (ieviešot inovatīvas tehnoloģijas, ir pieejams ES LIFE programmas finansējums).

- 4.1.6. Ilgtspējīgu lietus ūdens sistēmu ieviešana pilsētvidē. Ilgtspējīgu lietus ūdens sistēmu ieviešana pilsētvidē var atslogot NAI darbību stipru lietusgāžu epizožu laikā un uzlabot notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitāti, kā arī samazināt piesārņojumu. Ilgtspējīgu lietus ūdens sistēmu pamatā ir ekosistēmu pakalpojumu potenciāla izmantošana, izbūvējot lietus dārzus, caurlaidīgu segumu, apzaļumotus baseinus ūdens aizturēšanai u.c. risinājumus. Izstrādātāja iesaka papildināt Investīciju plānu, nosakot kā atbalstāmās darbības arī ilgtspējīgu lietus ūdens sistēmu ieviešanas pasākumus, kā arī izvērtēt, kurās aglomerācijās šādi pasākumi būtu prioritāri nepieciešami.
 - 4.1.7. Inovatīvu energoefektivitātes pasākumu īstenošana. Energoefektivitātes pasākumi ietver siltuma atgūšanu un teritorijas izmantošanu vēja turbīnu un saules paneļu izvietošanai, nodrošinot atjaunojamo enerģiju.
 - 4.1.8. Pirms jaunu infrastruktūras objektu būvniecības plānošanas nepieciešams pieprasīt aktuālos datus par aizsargājamo sugu un biotopu atradnēm no Dabas aizsardzības pārvaldes. Lai jau plānošanas procesā izvairītos no darbībām, kuras var negatīvi ietekmēt vai iznīcināt aizsargājamas sugas vai biotopus, nepieciešams iegūt aktuālākos telpiskos datus par to atrašanās vietu un attiecīgi pielāgot infrastruktūras objektu izvietošanu vai īstenot ietekmi samazinošus pasākumus, ja nav iespējams izvairīties no aizsargājamo biotopu vai aizsargājamo sugu atradņu iznīcināšanas.
 - 4.1.9. Pirms jaunu infrastruktūras objektu būvniecības/rekonstrukcijas, ir nepieciešams ņemt vērā Natura 2000 teritoriju atrašanās vietas. Ja infrastruktūras objekti var skart Natura 2000 teritorijas, tad jau projektēšanas sākuma stadijā jāpieaicina sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēti eksperti (atbilstoši teritorijas specifikai), lai plānotu darbības ar iespējami mazāko ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.
 - 4.1.10. Plūdu riska novērtēšana. Pirms jaunu infrastruktūras objektu būvniecības vai esošo rekonstrukcijas, ir nepieciešams veikt izvērtējumu par iespējamo plūdu risku un attiecīgi plānot pasākumus, lai mazinātu/novērstu plūdu riska apdraudējumu.
- 4.2. Birojs secina, ka, ņemot vērā to, ka plānošanas dokumentam ir noteikti rīcības virzieni un plānotie pasākumi mērķu sasniegšanai, bet plānošanas dokumentā netiek noteikti projekti un detalizētas konkrētas darbības ar teritoriālu piesaisti, tad līdz ar to Vides pārskatā ir iestrādāti vispārēji risinājumi plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes mazināšanai. Kopumā risinājumi un jomas, kur tādi nepieciešami, identificētas pamatoti. Vienlaikus Birojs secina, ka ne visu ieteikumu un risinājumu kontekstā identificējams, kādā veidā (un kad) to īstenošana paredzēta. Tā, piemēram, par pilnībā pamatotu uzskatāms Vides pārskata autoru norādītais, ka katrā no gadījumiem nepieciešams veikt salīdzinošu novērtējumu par paredzētās darbības ietekmi uz saņemošās ūdenstilpes kvalitāti, ņemot vērā UBA apsaimniekošanas plānā noteikto komunālo notekūdeņu radītās punktveida slodzes būtiskumu ūdensobjektā. Vienlaikus nav tieši identificējams, ka šādā griezumā izvērtējumu paredzēts ņemt vērā, nosakot prioritāri atbalstāmās aktivitātes (kā kritērijs Investīciju plānā galvenokārt noteikta NAI notekūdeņus uzņemošā ūdensobjekta ekoloģiskā kvalitāte (to, cik prioritāri nepieciešamas rīcības), nevis tas, vai un kādā mērā paredzētā darbība varētu to ietekmēt (uzlabot)). Birojs aicina plānoto risinājumu kontekstā (Vides pārskatā) pārdomāt, vai kādus no risinājumiem nebūtu pamats papildus ņemt vērā un iestrādāt jau pašā Investīciju plānā, bet attiecībā uz pārējiem norādīt, ar kādiem instrumentiem un kurā stadijā to vērtēšana un ievērošana paredzēta/ iespējama, lai tie projektu īstenošanā tiktu savlaicīgi un pienācīgi ņemti vērā. Minētais attiecas arī uz risinājumu identificēšanu

gadījumā, ja riska ūdensobjektu saraksta pārskatīšanas rezultātā (Vides pārskatā norādīts, ka tas paredzēts 2020. gadā) tiek izdalīti jauni riska ūdensobjekti vai mainīts esošo statuss.

5. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes izvērtējums

Atbilstoši Vides pārskatā norādītajam, veicot Investīciju plāna stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, netika konstatētas būtiskas pārrobežu ietekmes. Netiešas potenciālas pārrobežu ietekmes varētu būt saistītas ar piekrastes un pārejas ūdeņu kvalitātes uzlabošanu, īstenojot notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes uzlabošanas pasākumus.

6. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar likuma “*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*” 43. panta nosacījumiem kompensēšanas pasākumi ir jānosaka, ja plānošanas dokuments ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un ir pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Vides pārskatā secināts, ka, plānoto pasākumu negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijām iespējama tikai tad, ja to robežās tiktu izbūvēti/ rekonstruēti infrastruktūras objekti, kas saistīti ar notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu vai dzeramā ūdens apgādi. Ņemams vērā, ka konkrētā plānošanas dokumenta mērķis ir noteikt rīcības virzienus un plānotos pasākumus mērķu sasniegšanai, bet plānošanas dokumentā netiek noteikti projekti un detalizētas konkrētas darbības ar teritoriālu piesaisti. Tādēļ vides pārskatā iestrādātā pieeja un secinājums, ka ietekme uz *Natura 2000* teritorijām ņemama vērā pirms attiecīgo projektu īstenošanas, šajā gadījumā ir pamatota, jo plānošanas dokumenta izstrādes līmenī attīstības virzieni ar negatīvu ietekmi netiek prognozēti.

7. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Vides pārskatā, ņemot vērā izvērtētā plānošanas dokumenta saturu un tā ietekmes novērtējumu, tiek rekomendēti šādi monitoringa indikatori: 1) Virszemes ŪO ar punktveida piesārņojuma slodzi no komunālajiem notekūdeņiem skaits, kam 2022. – 2027. monitoringa ciklā paaugstināta ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla klase, 2) Apdzīvoto vietu ar CE>2000 skaits ar centralizētās ūdensapgādes pārklājumu 98%, 3) Aglomerāciju ar CE>2000 skaits ar centralizētās kanalizācijas pārklājumu 98% (atbilstoši Direktīvas Nr. 91/271/EEK izpratnei, ka atbilstība tiek nodrošināta, ja aglomerācijā tiek sasniegts 98% pārklājuma līmenis, vienlaikus nodrošinot, ka ar decentralizētajiem risinājumiem apkalpoto iedzīvotāju skaits nepārsniedz 2000), 4) tamponēto neizmantoto ūdensapgādes urbumu skaits, 5) Jaunu un/vai uzlabotu asenizācijas punktu skaits, 6) Uztādīto atjaunojamo energoresursu iekārtu skaits ūdenssaimniecības (notekūdeņu un dzeramā ūdensapgādes) pakalpojumu nodrošināšanai.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatam tika publicēts 2020. gada 19. jūnija Latvijas Republikas oficiālajā izdevumā “*Latvijas Vēstnesis*” Nr. 119, nosūtīts Birojam ievietošanai tīmekļa vietnē, kā arī publicēts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*” tīmekļa vietnē. Sabiedriskās apspriešana notika no 2020. gada 19. jūnija līdz 2020. gada 18. jūlijam. Ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas dalībnieku lūgumu, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija pagarināja plānošanas dokumenta un tā vides pārskata sabiedriskās apspriešanas termiņu līdz 2020. gada 7. augustam. Informācija par termiņa pagarinājumu tika publicēta 2020. gada 21. jūlijā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas interneta vietnē: <https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/pagarinata-notekudenu-apsaimniekosanas-un-udensapgades-investiciju-planu-sabiedriska-apspriesana>.

Attālinātā sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2020. gada 7. jūlijā. Vides pārskata un plānošanas dokumentu projekti, kā arī video prezentācija ir publicēti Vides aizsardzības un

reģionālās attīstības ministrijas un SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*” tīmekļa vietnē. Sanāksmē bija iespējams piedalīties, izmantojot Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļa vietnē: <http://www.varam.gov.lv/> publicēto saiti.

Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu sniegšanai tika nosūtīts Biroja norādītajām institūcijām un organizācijām. Vides pārskatā atzīmēts, ka komentāri un priekšlikumi saņemti no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Veselības inspekcijas (komentāri sniegti tikai par plānošanas dokumentu), Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts vides dienesta. Atzinumos sniegti divu veidu komentāri – identificēta nepieciešamība veikt redakcionālus labojumus un precizējumus, kā arī komentāri veikt labojumus pēc būtības. Kopsavilkums par saņemtajiem komentāriem, kā arī atbildes uz komentāriem sniegta Vides pārskata 3. pielikumā “*Sabiedriskās apspriešanas materiāli*”.

Izvērtētā dokumentācija:

Notekūdeņu apsaimniekošanas un ūdensapgādes investīciju plāns 2021.-2027. gadam un tā Vides pārskats.

Piemērotās tiesību normas:

1. Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīva 2001/42/EK “*Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu*”;
2. Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā;
3. Eiropas Padomes 1991. gada 21. maija Direktīva 91/271/EEK “*Par komunālo notekūdeņu attīrīšanu*”
4. ES Padomes 1998. gada 3. novembra Direktīva 98/83/EK “*Par dzeramā ūdens kvalitāti*”;
5. Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums;
6. Ūdens apsaimniekošanas likums;
7. Likums “*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*”;
8. Likums “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*”;
9. Likuma “*Par piesārņojumu*” II, IV, V daļa;
10. Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumi Nr. 118 “*Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*”;
11. Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 “*Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī*”;
12. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” III, IV, V, VI, VII, VIII daļa;
13. Ministru kabineta 2006. gada 2. maija noteikumi Nr. 362 “*Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli*”;
14. Ministru kabineta 2009. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 42 “*Noteikumi par pazemes ūdens resursu apzināšanas kārtību un kvalitātes kritērijiem*”;
15. Ministru kabineta 2011. gada 31. maija noteikumi Nr. 418 “*Noteikumi par riska ūdensobjektiem*”;
16. Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 300 “*Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)*”;
17. Ministru kabineta 2017. gada 27. jūnija noteikumi Nr. 384 “*Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu*”.

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23. pieci *prim* panta 6. un 7. daļas prasībām Birojs konstatē, ka:

- 1. Investīciju plāna Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, tomēr tie izstrādāti tādā detalizācijā, kādu pieļauj plānošanas dokumenta**

detalizācija un veiktā izpēte. Pilnveidojot Vides pārskatu un plānošanas dokumentu, ņemams vērā šajā Biroja atzinumā (1.11., 2.4., 3.3. un 4.4. punktā ar apakšpunktiem) norādītais.

2. Lai konstatētu Investīciju plāna īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2026. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.

Birojs vērš uzmanību, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jā sagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlētajā risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi ietekmes monitoringam. Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 28. un 29. punktā noteiktajam jā sagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktors:

(paraksts*)

A.Lukšēvics

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu*

D. Dzeguze, 67770826
daina.dzeguze@vpvb.gov.lv

Atzinums nosūtīts:

1. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, *E.Adrese*.
2. SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" e-pasta adrese: elle@environment.lv